

Asia: VN/727/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan perustettavaksi jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus, joka edistäisi työikäisen väestön osaamisen kehittymistä ja osaavan työvoiman saatavuutta Suomessa. Palvelukeskus toimisi Opetushallituksen erillisyyksikkönä ja sen ohjauksesta vastaisi OKM ja TEM yhdessä.

Pidämme lähtökohtaisesti kannatettavana uuden jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen perustamista. Palvelukeskuksen vastuulle esitetyt tehtävät tukevat toteutuessaan jatkuvan oppimisen ja työllisyyden tehostumista, jolla voidaan osaltaan vastata työelämän mittaviin muutoksiin.

Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä tehtävistä

Työuranaikaisen oppimisen tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittäminen sekä osaamis- ja työvoimatarpeen ennakointi ovat palvelukeskukselle annettuja tehtäviä, jotka vaikuttavat myös kiihtyviin muutoksiin sosiaali- terveys- ja varhaiskasvatusalalla. Oleellista on rakentaa palvelukeskuksen toiminta siten, että sille asetut tavoitteet täyttyvät niin yksilö-, alue- kuin valtakunnallisellakin tasolla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölaissa säädellään ammattihenkilöiden oikeudesta ja velvollisuudesta täydennyskoulutukseen. Pidämme tärkeänä sitä, että palvelukeskukselle asetut tehtävät ja tavoitteet huomioivat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten erityiset ja nykyistä paremmat mahdollisuudet täyttää em. laissa säädelyä velvollisuutta kehittää osaamistaan.

Saamamme palautteen perusteella ammattihenkilöt eivät pääse tällä hetkellä riittävästi kehittämään ammatillista osaamistaan työuran aikana.

Näemme ensiarvoisen tärkeäksi tavoitteen, jossa palvelukeskus lisää alueellista ja kansallista yhteistyötä osaamisen ja työllisyyden kysymyksissä eri toimijoiden välillä. Tämä edellyttää moderneiden ja yhteistoiminnallisten työskentelytapojen kehittämistä ja varmistusta siitä, että eri toimijoilla on edellytykset osallistua tähän vuoropuheluun. On tärkeää, että näihin kysymyksiin osallistetaan myös ammattijärjestöjä.

Osaamis- ja työvoimatarpeita ennakoidessa tulee huomioida yhteistyö osaamisen ennakointifoorumin kanssa sekä hyödyntää foorumissa tuotettuja ennakointitietoja. Odotamme, että palvelukeskus tarjoaa nykyistä selkeämmän ja kokoavamman tiedon osaamisen ja työvoiman kohtaannosta eli siitä, miten alueellisesti ja kansallisesti osaamisen ja työvoiman tarjonta ja kysyntä kohtaa toimialoittain ja ammateittain.

Jatkuvan oppimisen digitaalisen palvelukokonaisuuden rakentumisessa käyttäjälähtöisyyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota, työikäisillä kansalaisilla tulee olla lähtökohdiltaan yhtäläiset edellytykset löytää ja saada tarvitsemaansa tietoa työllisyyteen tai osaamisen kehittämiseen liittyen.

Palvelukeskus voisi myös hankkia koulutuksen järjestäjiltä säänneltyä koulutusta tarpeen mukaan. Tärkeää on, että tällaiseen hankintakoulutukseen voivat osallistua vain sellaiset koulutuksen järjestäjät, joilla on tähän oikeus, lupa ja todelliset edellytykset. Hankintakoulutuksen opiskelijaksi ottamisessa tulee noudattaa niitä säännöksiä, jotka koskevat ko. koulutusta muutoinkin. Pidämme tärkeänä, että sosiaali- ja terveydenhuollon tutkintokoulutuksissa ammatillisen opiskelijavalinta tehdään valinta- ja soveltuvuuskokeen avulla ja alalle soveltuvuutta arvioidaan myös opintojen aikana.

Huomiot palvelukeskukselle esitetystä hallintomallista

Esitetty hallintamalli, jossa johtajan strategisena tukena olisi oppimisen ja työllisyyden neuvosto, vaikuttaa loogiselta ja selkeältä. Oleellista on, että heidän välilleen syntyy saumaton ja riittävän tiivis yhteistyö. Hallintomallin johtokuntatyypissä toimielimessä (oppimisen ja työllisyyden neuvosto) on huomioitava riittävä edustus työelämän asiantuntemusta.

Huomiot palvelukeskukselle esitetystä koulutus- ja osaamispalveluiden rahoitusmuodoista

Esityksessä palvelukeskuksen tehtävänä olisi rahoittaa koulutus- ja osaamispalveluiden tarjontaa valtionosuuksilla. Menettelyä perustellaan sillä, että sen avulla olisi mahdollista reagoida nykyistä ketterämmin työelämän murroksesta johtuviin osaamisvajajisiin ja siten täydentää muuta koulutusta, jota tuetaan perusrahoituksella. Palvelukeskukselle annettaisiin toimivaltaa valtionosuuksien käyttämiseen em. koulutuspalveluihin. Rahoituksen hajauttaminen saattaa vaikeuttaa koulutuksen valtionosuusrahoituksen ohjausta. Siksi on ensiarvoisen tärkeää, että työvoimatarpeita vastaavan

tutkintokoulutuksen volyymi katetaan aina perusrahoituksen turvin, kuten tähän saakka. Palvelukeskuksen kautta tarjottavan täydennyskoulutuksen osalta on huomioitava, että ne eivät voi tarjota oikopolkua sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden tehtäviin. Kelpoisuudet ammattihenkilöiden tehtäviin rakentuvat koulutusjärjestelmämme mukaisten tutkintokoulutusten kautta Suomessa. Silloin kun on kyse jo alalla toimivien ammattihenkilöiden osaamisen täydentämisestä muodollisella koulutuksella, niin palvelukeskuksen täydentävä koulutustarjonta on perusteltua. Lisäksi lähtökohtana tulee olla, että palvelukeskuksen kautta tarjottava koulutus on osallistujalle maksutonta.

Muut huomiot esitysluonnoksesta

Kannatamme hallituksen esitystä jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen perustamiseksi edellä esitetyt näkökulmat huomioiden. Aikataulu palvelukeskuksen perustamiseksi ja toiminnan käynnistämiseksi on haastava. Lakien on tarkoitus astua voimaan jo 1.9.2021.

Kurtti Juha
Tehy ry - Yhteiskuntasuhteet ja kehittäminen